

Karistamatus Aafrikas ja eelkõige Hissène Habré juhtum

Euroopa Parlamendi resolutsioon karistamatuse kohta Aafrikas ja Hissène Habré juhtumi kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuuti;
 - võttes arvesse ÜRO julgeolekunõukogu resolutsiooni 1638, mis nõuab, et ÜRO missioon Libeerias peaks kinni ja võtaks vahi alla endise presidendi Taylor'i, kui ta naaseb Libeeriasse, ning annaks ta üle või aitaks kaasa tema üleandmisele Sierra Leone'le vastutusele võtmiseks Sierra Leone erikohtus;
 - võttes arvesse oma eelnevaid resolutsioone Tšaadi ja Libeeria kohta, eelkõige 24. veebruari 2005. aasta resolutsiooni Charles Taylori väljaandmise kohta¹;
 - võttes arvesse 21. novembrist 5. detsembrini 2005. aastal Banjul'is Gambias toimunud Aafrika Liidu inimõiguste ja rahvaste õiguste komisjoni 38. korralist istungit;
 - võttes arvesse kodukorra artikli 115 lõiget 5,
- A. meenutades Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuuti ja rõhutades, et möödab on 50 aastat ajast, mil ÜRO esimest korda tunnistas vajadust luua sellistes kuritegudes nagu genotsiid kahtlustatavate isikute vastutusele võtmiseks rahvusvaheline kriminaalkohus;
- B. arvestades, et ÜRO peasekretär Kofi Annan on öelnud, et ränkade inimõiguste rikkumiste amnestia ei ole ÜRO jaoks vastuvõetav ega tunnustatav, kui sinna hulka kuuluvad genotsiid, inimsusevastased kuriteod ja sõjakuriteod;
- C. märgib murelikult, et Aafrika kontinendil leiavad aset arvukad inimõiguste rikkumised ja nende kuritegude toimepanijaid võetakse harva vastutusele ning sageli keeldutakse tehtut ohvritele tõhusalt heastamast;
- D. arvestades, et rahvusvaheline õigus sätestab selgelt, et sõjakurjategijad tuleb alati kohtu alla anda ja riikidel on kohustus anda välja sõjakuritegudes kahtlustatavad;
- E. märkides, et Aafrika Liidu põhikirja artikli 4 punktis o mõistetakse karistamatus selgelt hukka;
- F. tervitades Aafrika Liidu avaldusi karistamatuse vastu ja olles seisukohal, et liidu usaldusväärsus edendab selle otsustavus võtta inimõiguste rikkumise korral praktilisi meetmeid karistamatuse vastu;

¹ ELT C 304 E, 1.12.2005, lk 408.

- G. arvestades, et arvukad Aafrika diktaatorite ja nende kaasosaliste poolt toime pandud inimsusevastased kuriteod on karistamata, mis põhjustab ohvrite lähikondsetele täiendavat ülekohut ja julgustab uusi kuritegusid toime panema;
- H. lisaks märkides, et 27 Aafrika riiki on ratifitseerinud Rooma statuudi ja mõned neist on teinud pingutusi Rooma statuudi siseriiklikule kohaldamisele õigusliku jõu andmiseks;
- I. arvestades, et tõsiseid kuritegusid toime pannud endised Aafrika diktaatorid, eelkõige Charles Taylor, Mengistu Haile Mariam ja Hissène Habré ning nende kaasosalised, elavad täna rahulikult, nautides täielikku puutumatust;
- J. arvestades, et Tšaadi paguluses viibiva ekspresidendi Hissène Habré kohta on väljastatud rahvusvaheline vahistamismäärus, süüdistades teda valitsemisperioodil 1982–1990 toime pandud inimõiguslastes kuritegudes;
- K. arvestades, et ohvrid on Habré juhtumit ära kasutades asunud laialdasemalt õigust nõudma, rajades uusi teid õigusemõistmisele Tšaadis ja mujal;
- L. arvestades, et Aafrika Liit otsustas 24. jaanuaril 2006. aastal luua õiguseksptide rühma soovitude saamiseks, kus ja kuidas tuleks Hissène Habré kohtu alla anda, eelistades „Aafrika mehhanismi“;
- M. arvestades, et Nigeeria presidendilt Obasanjo’lt oodatakse lähiajal teadet Charles Taylori väljaandmisest kohtu alla andmiseks väidetavate kuritegude eest, mis annab esimesele võimaluse näidata Nigeeria pühendumust õigusriigi põhimõtetele Lääne-Aafrikas;
- N. arvestades, et 2002. aastal loodi Sierra Leone relvakonflikti ajal sooritatud sõjakurjategude eest enam süüdi olevate kohtu alla andmiseks Sierra Leone erikohus; arvestades, et erikohus süüdistab Charles Taylorit seitsmeteistkümnes sõja- ja inimsusevastases kuriteos;
- O. arvestades, et brutaalne Etioopia eksdiktaator kolonel Mengistu naudib endiselt varjupaika Zimbabwes,
1. meenutab, et ilma individuaalse vastutuse tagamisel sunnimehhanismina tegutseva rahvusvahelise kriminaalkohtuta jääksid genotsiidid ja jõletud inimõiguste rikkumised sageli karistamata;
 2. rõhutab, et rahvusvahelises õiguses on saanud tavaks, et kurjategijatele, sõltumata nende staatusest, ei võimaldata inimõiguste rikkumise korral amnestiat ega puutumatust, ja toetab tugevalt kuri- ning hirmutegude toimepanijate vastutusele võtmist;
 3. kordab, et võitlus karistamatusega on Euroopa Liidu inimõiguste poliitika üks nurgakivi, ja kutsub nõukogu, komisjoni ning Aafrika Liidu liikmesriike üles jätkama antud küsimusele asjakohase tähelepanu pööramist;
 4. on seisukohal, et kestva rahu saavutamine ei ole võimalik, kui sõlmitakse kokkuleppeid nende kaitsmiseks, kes on olnud vastutavad inimõiguste süstemaatilise rikkumise eest;

5. nõuab, et Aafrika Liidu liikmesriigid, kes seni ei ole seda teinud, ratifitseeriks Rooma statuudi ja võtaks vastu riiklikud tegevuskavad Rooma statuudi tõhusaks rakendamiseks siseriiklikul tasandil;
6. ergutab Aafrika Liidu riigipeade ja valitsusjuhtide assambleed nõudma oma liikmesriikidelt karistamatuse hukkamõistmist;
7. kutsub Aafrika Liitu üles võtma praktilisi meetmeid, mis aitaksid kaasa piirkondlikele pingutustele võidelda karistamatusega;
8. julgustab Aafrika Liitu arendama kriminaalõiguslikke institutsioone ja korraldama oma liikmete vahel ning teiste kontinentide asutustega paremini õiguslast koostööd kriminaalasjades, et vähendada karistamatust kuritegude korral, mis on toime pandud Aafrika ametivõimude ja teiste kontinentide kodanike poolt või kaassüül;
9. meenutab, et rahvusvaheline üldsus on näiteks Ruandas ja Sierra Leones kuri- ja hirmutegude toimepanijate vastutusele võtmiseks loonud vastutusmehhanismi ad hoc kohtute näol, ja rõhutab, et rahvusvaheline üldsus peab ühehäälselt aitama edendada tõhusat vastutuspõhimõtet;
10. meenutab Arusha, Ruanda Rahvusvahelise Tribunali menetlusi ja väliste uurijate kogetud ülisuuri raskusi Ruanda 1994. aasta genotsiidi eest vastutavate kohtu alla andmisel;
11. peab erilisel šokeerivaks on asjaolu, et tsiviilelanike veresauna ajal Kongo Demokraatlikus Vabariigis ja Aafrika suurte järvede piirkonnas – kus kuus aastat väldanud konflikti kestel suri vähemalt kolm miljonit inimest – inimõigusi rikkunud isikud on samuti jätkuvalt karistamata;
12. kutsub Senegali üles tagama Hissène Habréle vastavalt ÜRO piinamise ning muude julmade, ebainimlike või inimväärikust alandavate kohtlemis- ja karistamisviiside vastase konventsiooni kohaselt õiglast kohtumõistmist, andes ta Aafrika alternatiivi puudumisel välja Belgiale;
13. kutsub Aafrika Liitu üles Hissène Habré kohtuasja raames tagama, et Senegal järgib rahvusvahelisi kohustusi, mis ta on võtnud piinamisvastase konventsiooniga ühinedes;
14. on seisukohal, et Aafrika riigipeade tegevus Habré asjas on märkimisväärne samm edasi, kuna Aafrika liidrid on selgelt kinnitanud, et karistamatusega võitlemine on vajalik;
15. kutsub Nigeeria valitsust üles tegutsema jätkuvalt Libeeria rahuprotsessi huvides ja toetama õigusriigi põhimõtteid, andes Charles Ghankay Tayloriga koostööd väljakohtumõistmiseks Sierra Leone erikohtule;
16. tervitab asjaolu, et Libeeria äsjavalitud president Johnson-Sirleaf on hiljuti palunud Nigeerialt Charles Tayloriga väljaandmist ja avaldab heakskiitu tema lubadusele seista presidendiks olles vastutuspõhimõtte ja õigusriigi eest;

17. kutsub liikmesriike üles tegema kõike nende võimuses olevat, et tagada Aafrikas ja mujal arengumaades kuritegusid toime pannud või nende kaasosaliseks olnud Euroopa riikide kodanike kohtu alla andmine, ja et selliste kuritegude ohvrid saaksid kompenseeritud;
18. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, AKV-ELi ministrite nõukogule, Tšaadi, Libeeria, Nigeeria ja Senegali valitsustele, Aafrika Liidule ning ÜRO peasekretärile.